

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ,
ОБЛІКУ, МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПРАВА**

**TOPICAL PROBLEMS OF ECONOMICS,
ACCOUNTING, MANAGEMENT AND LAW**

**Збірник тез доповідей
Book of abstracts**

**Частина 2
Part 2**

**16 вересня 2020 р.
September 16, 2020**

**м. Полтава, Україна
Poltava, Ukraine**

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ,
ОБЛІКУ, МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПРАВА**

**TOPICAL PROBLEMS OF ECONOMICS,
ACCOUNTING, MANAGEMENT AND LAW**

**Збірник тез доповідей
Book of abstracts**

**Частина 2
Part 2**

**16 вересня 2020 р.
September 16, 2020**

**м. Полтава, Україна
Poltava, Ukraine**

УДК 33
ББК 65

Актуальні проблеми економіки, обліку, менеджменту та права: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 16 вересня 2020 р.): у 3 ч. Полтава: ЦФЕНД, 2020. Ч. 2. 90 с.

У збірнику тез доповідей представлено матеріали учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми економіки, обліку, менеджменту та права» з:

Азербайджанский государственный университет нефти и промышленности
Азербайджанский государственный экономический университет
Азербайджанский университет кооперации
Брестский государственный технический университет
Вінницький національний аграрний університет
Вінницький національний технічний університет
ВНЗ «Національна академія управління»
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
Горький государственный учебный университет
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
ДВНЗ «Університет банківської справи»
Дніпровський гуманітарний університет
Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президенті України
Донбаська державна машинобудівна академія
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»
Дунайський інститут Національного університету «Одеська морська академія»
Європейський університет
Житомирський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр Міністерства внутрішніх справ України
Запорізький національний університет
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України
Інститут кібернетики ім. В. М. Глушкова
Київський національний торговельно-економічний університет
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Київський національний університет технологій та дизайну
Київський університет ім. Бориса Грінченка
Київський університет права НАН України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука
Міжрегіональна Академія управління персоналом
Національний центр законодавства и правовых исследований Республики Беларусь
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Національний транспортний університет
Національний університет «Львівська політехніка»
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Національний університет кораблебудування імені адмірала С. О. Макарова
ННЦ «Інститут аграрної економіки»
ОАО «SOCAR»
Одеська національна академія харчових технологій

**Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції
«Актуальні проблеми економіки, обліку, менеджменту та права»**

**Одеський національний економічний університет
Одеський національний морський університет
Полтавська державна аграрна академія
Полтавський інститут бізнесу
Полтавський НДЕКЦ МВС України
ПрАТ «ВНЗ «МАУП»
Сумський державний університет
Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
Ужгородський національний університет
Українська інженерно-педагогічна академія
Університет митної справи та фінансів
УО «Могилевский государственный университет продовольствия»
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України
Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету
Херсонський національний технічний університет
Черкаський НДЕКЦ МВС
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Чорноморський національний університет імені Петра Могили**

У збірнику тез доповідей висвітлюються результати наукових досліджень з актуальних питань економіки, обліку, менеджменту та права.

Тематика конференції охоплює актуальні проблеми: світового господарства і міжнародних економічних відносин; економіки та управління національною економікою; економіки та управління підприємствами; продовольчої безпеки та екологічної політики в сучасному світі; економіки сільського господарства і АПК; енергоефективності економіки; підприємництва, торгівлі та біржової діяльності; інновацій та інвестиційної діяльності; демографії, економіки праці, соціальної економіки і політики; туризму та готельно-ресторанної справи; бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту; фінансів, банківської справи, страхування; математичних методів, моделей та інформаційних технологій в економіці; маркетингу; менеджменту; логістики та транспорту; публічного управління та адміністрування; правового забезпечення державного управління та місцевого самоврядування; історії та теорії держави та права, філософії права; цивільного права та процесу, сімейного права, житлового права, міжнародного приватного права; трудового права та права соціального забезпечення; адміністративного права та процесу, фінансового права, інформаційного права; кримінального права, кримінально-виконавчого права, кримінології, кримінального процесу, криміналістики.

Видання розраховане на науковців, викладачів, працівників органів державного управління, студентів вищих навчальних закладів, аспірантів, докторантів, працівників державного сектору економіки та суб'єктів підприємницької діяльності.

**ЗМІСТ
CONTENTS**

СЕКЦІЯ 5. ТУРИЗМ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА SECTION 5. TOURISM AND HOTEL-RESTAURANT BUSINESS	8
<i>Гулиев И. Г., Гулизаде Г. И.</i> НАПРАВЛЕНИЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ МЕХАНИЗМА РАЗВИТИЯ ЭКОТУРИЗМА В АЗЕРБАЙДЖАНЕ	8
СЕКЦІЯ 6. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ SECTION 6. ECONOMICS AND MANAGEMENT OF ENTERPRISES	11
<i>Маммадова С. И.</i> ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ УПРАВЛЕНИЯ РИСКАМИ ПРИ КРЕДИТОВАНИИ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	11
СЕКЦІЯ 7. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ SECTION 7. WORLD AGRICULTURE AND INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS	13
<i>Артиш Н. В., Артиш В. І.</i> МІЖНАРОДНИЙ ЛІЗИНГ ТА НАПРЯМКИ ЙОГО ЕФЕКТИВНОСТІ.....	13
<i>Вдовин М. Л., Добрянська Ю. А.</i> АНАЛІЗ СТАНУ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДАНІ.....	15
<i>Эйвазов Э. Т.</i> СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМА ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННОГО КАПИТАЛА В ЭКОНОМИКУ АЗЕРБАЙДЖАНА	18
<i>Гаджиева А. А.</i> ТРАНСНАЦИОНАЛЬНЫЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ КАПИТАЛ: ГОСУДАРСТВЕННЫЕ ИНОСТРАННЫЕ ИНВЕСТИЦИИ	20
СЕКЦІЯ 8. ЕКОНОМІКА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА І АПК SECTION 8. ECONOMICS OF AGRICULTURE AND AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX.....	23
<i>Алиева Н. А.</i> СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОЦЕНКИ БИЗНЕСА НА РЫНКЕ ЗЕМЕЛЬ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО НАЗНАЧЕНИЯ	23

Гафаров Н. Дж.

ПУТИ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПОТРЕБИТЕЛЬСКОГО РЫНКА АЗЕРБАЙДЖАНА
АГРОПРОДОВОЛЬСТВЕННЫМИ ТОВАРАМИ..... 26

Мірошніченко О. В.

ПРИНЦИПИ ТА ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГО
РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ..... 28

Чимош К. С.

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО АДАПТИВНОГО УПРАВЛІННЯ
ТРАНСПОРТНОЮ ЛОГІСТИКОЮ ПІДПРИЄМСТВ СІЛЬСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА..... 30

**СЕКЦІЯ 9. ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА ТА ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА
В СУЧАСНОМУ СВІТІ**

**SECTION 9. FOOD SAFETY AND ECOLOGICAL POLICY IN THE
MODERN WORLD 33**

Шикасюк Е. И., Шикасюк А. И.

ПРОДОВОЛЬСТВЕННАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ И ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ
ПОЛИТИКА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ..... 33

Зейналова А. Т.

РЕЗЕРВЫ ЗАМЕЩЕНИЯ ИМПОРТА ПОТРЕБИТЕЛЬСКИХ ТОВАРОВ В
АЗЕРБАЙДЖАНЕ..... 35

**СЕКЦІЯ 10. ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА
ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА**

**SECTION 10. DEMOGRAPHY, ECONOMICS OF LABOR, SOCIAL
ECONOMICS AND POLICY..... 39**

Байрамов Г. С.

ЖИЛИЩНАЯ ПОЛИТИКА В АЗЕРБАЙДЖАНЕ: ДОСТУПНОСТЬ ЖИЛЬЯ
И ИНСТРУМЕНТЫ ЕЕ РЕАЛИЗАЦИИ 39

Мамедов А. И.

РОЛЬ ЭФФЕКТИВНОЙ ЗАНЯТОСТИ В ОБЕСПЕЧЕНИИ СОЦИАЛЬНОЙ
БЕЗОПАСНОСТИ И СОЦИАЛЬНОЙ СТАБИЛЬНОСТИ В СТРАНЕ..... 41

Сресели Л. Г.

ЗАКОНОДАТЕЛЬНОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИИ ТРУДА..... 44

Тахмазова А. Э.

ФАКТОР МИГРАЦИИ В ОБЕСПЕЧЕНИИ СОЦИАЛЬНОЙ
БЕЗОПАСНОСТИ АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ..... 47

Чорний О. В. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕФОРМ У СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В НОВИХ СУСПІЛЬНИХ РЕАЛІЯХ У ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	49
Шахкарамли Ш. А. ВОПРОСЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ УПРАВЛЕНИЯ КАРЬЕРОЙ С УЧЕТОМ ПОЭТАПНОГО ПРОДВИЖЕНИЯ.....	51
СЕКЦІЯ 11. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ SECTION 11. ACCOUNTING, ANALYSIS, AND AUDIT	54
Бородай О. Ю. ФІНАНСУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА НАУКИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ	54
Huseynov F. V. MODERN METHODOLOGICAL APPROACHES TO CALCULATION AND ANALYSIS OF TAXES IN ENTERPRISES	55
Павлюк А. УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	58
Касяненко О. В. КОНЦЕПЦІЯ СУТТЄВОСТІ ІНФОРМАЦІЇ ПРИ СКЛАДАННІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ	60
СЕКЦІЯ 12. ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ SECTION 12. FINANCE, BANKING, INSURANCE.....	63
Аллазов М. И. РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ ФОНДОВЫХ РЫНКОВ И РЫНКОВ ЦЕННЫХ БУМАГ В СОВРЕМЕННОЙ ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЕ	63
Бак Н. А., Шупер А. С. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПОДАТКУ НА ВИВЕДЕНИЙ КАПІТАЛ В УКРАЇНІ	65
Волкова О. Г. ВИКОНАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ:ОКРЕМІ АСПЕКТИ	67
Мамедов Дж. А. ОСОБЕННОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ НАЛОГОВЫХ ЛЬГОТ ДЛЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В АЗЕРБАЙДЖАНЕ В ПЕРИОД ПАНДЕМИИ	70

<i>Орехова К. В., Удовенко Є. В., Коломієць А. Ю.</i> БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	72
<i>Токман Д. А.</i> ПРЯМІ ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ У 2014 – 2019 РОКАХ.....	74
<i>Орехова К. В., Тертична Я. Р., Власова В. В.</i> КОМП'ЮТЕРНІ ПРОГРАМНІ ПРОДУКТИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ТА АНАЛІЗУ БІЗНЕС-ПЛАНІВ	76
<i>Орехова К. В., Притико А. Р., Троян Д. С.</i> ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	78
СЕКЦІЯ 13. МЕНЕДЖМЕНТ SECTION 13. MANAGEMENT	81
<i>Буреннікова Н. В.</i> ТЕОРІЯ ЕФЕКТОЛОГІЇ: СУТНІСТЬ, ІМПУЛЬСИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМ У КОНТЕКСТІ SEE-УПРАВЛІННЯ	81
<i>Proskurnia O. M., Dudnyk E. V.</i> QUALITY MANAGEMENT SYSTEM AS A COMPONENT OF PHARMACEUTICAL QUALITY SYSTEM.....	84
<i>Князевич А. О., Батоврін О. О.</i> ЕТАПИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ОРГАНІЗАЦІЙ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	86
<i>Мусаев А. Р.</i> ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ УПРАВЛЕНИЯ ПАРТНЕРСТВОМ НАУКИ И БИЗНЕСА	88

УДК 338.24:334.716

Буреннікова Н. В.

д-р. екон. наук, професор,
професор кафедри економіки підприємства і
виробничого менеджменту,
Вінницький національний технічний університет

ТЕОРІЯ ЕФЕКТОЛОГІЇ: СУТНІСТЬ, ІМПУЛЬСИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМ У КОНТЕКСТІ SEE-УПРАВЛІННЯ

У сучасних умовах господарювання постає нагальне питання вишукування (із можливістю вимірювання) еферентних та аферентних імпульсів, які сприяють (чи в певних умовах і середовищі не сприяють) функціонуванню систем будь-яких видів, типів та ієрархічних рівнів. В ефектології (*ефект* – результат, наслідок яких-небудь причин, заходів, дій, процесів тощо; *логія* – грец. λόγος – слово, думка, рахунок) невіршеною частиною проблеми залишається з'ясування того, *що* саме спонукає системи у контексті управління ними функціонувати та розвиватись тим чи іншим чином (питання імпульсів, якими є фактори, чинники, середовища тощо) з певною метою; *яким* є результат цього функціонування (питання ефективності); *скільки* досягнуто цього результату (питання масштабності); *яким* є синергічний *наслідок* функціонування цієї системи (питання і масштабності як кількісної сторони, і ефективності як якісної сторони дієвості функціонування систем та пов'язаної із нею результативності, котра поєднує в собі зазначені кількісну й якісну сторони процесів функціонування систем). Окреслене вище викликало необхідність дослідження нами протягом понад двадцять років категорії дієвості (of the force) процесів функціонування систем за допомогою категорії результативності (of the efficiency) процесів як поєднання його масштабності (of the scale) – кількісної складової та ефективності (of the effectiveness) – якісної складової та введення поняття SEE-управління як засобу підвищення дієвості процесів функціонування складних систем з одночасним урахуванням не тільки наслідків такого функціонування, а й імпульсів впливу на процеси функціонування, можливих загроз (ризиків) для результативного функціонування систем, потенційних можливостей (резервів) покращення цього функціонування на основі вимірювання й оцінювання складових згаданої вище результативності [див. 1 – 3 та ін.].

Питанням розуміння системи як сукупності елементів, котра потребує управління та ефективного функціонування, приділяли та приділяють увагу науковці: Башнянин Г. [4], Вінер Н. [5], Корнаї Я. [6, 7], Ростой У. [8], Спенсер Г. [9], Устенко О. [10], Шумпетер Й. [11] та ін. Зокрема, автор Швець І., посилаючись на [12], зазначає: «Л. Берталанфі під системою розуміє комплекс елементів, які знаходяться у взаємодії та єдності. Своєю чергою, І. Шмальгаузен підкреслює, що система являє собою підпорядкований складний взаємозв'язок частин, який відображає у своїх складних тенденціях, у своєму безперервному русі найвищу єдність – організацію, що розвивається» [13, с. 230]. Далі він пише: «Існування функціональної системи «підприємство» передбачає комплекс взаємопов'язаних дій, які забезпечуються злагодженим взаємозв'язком кожної з його підсистем» [13, с. 230], що є одним з базових аспектів, на який ми спиралися у наших дослідженнях.

Як відомо, основними принципами функціонування систем є такі: динамічності, саморегуляції, ієрархічності, взаємоспівдії, принцип функціонування систем, що реалізується на основі механізму зворотної аферентації (тобто, передавання, доставляння) та апарату акцептора результатів дій (*акцептором результатів дій сьогодні можна вважати властивість систем, механізм передбачення результатів дій та контролю, коригування перебігу цих дій, а апаратом дій доцільно вважати відповідний апарат оцінювання і звіряння одержуваних результатів дій із заздалегідь поставленою метою. В основу апарату акцептора дій покладено так званий принцип випереджаючого відображення, теорію якого розроблено Анохіним П. К.*) задля досягнення запрограмованого наслідку тощо. Суб'єктивним, на нашу думку, є часто згадуваний науковцями принцип мінімізації – введення до структури функціональної системи лише тих елементів, що необхідні для отримання кінцевого результату, і відкидання всіх інших. Вважаємо, що тут має, скоріше за все, поставати питання не про мінімізацію, а про постановку задач оптимізації щодо залучення згаданих вище елементів із розв'язанням їх математичним шляхом на основі моделювання.

Російський біолог, фізіолог Анохін П., котрий зробив значний внесок у кібернетику як науку (його новаторську концепцію зворотного зв'язку опубліковано ще в 1935 році), системою називав тільки такий комплекс вибірково залучених компонентів, у яких взаємодія та взаємовідношення мають характер взаємоспівдії компонентів для отримання сфокусованого корисного результату (щоб підкреслити основний механізм функціонування системи, у своїх роботах часто виділяв частку «спів» у слові взаємоспівдія).

Як зазначив Швець І. у [13, с. 230]: «...Згідно з теорією функціональною системою вважається така система різних процесів, які здійснюються у відповідності до ситуації та приводять до позитивного результату». У межах своєї теорії Анохін П. пропонує розглядати системи різних типів, починаючи з людини та реакцій її організму, до політичної системи та держави [14]. Важливою є думка Н. Вінера про системи; назва його головної книги – «Кібернетика, або управління і зв'язок в тварині і машині». Н. Вінер підкреслював у [15], що концептуальні схеми, які визначають поведінку тварин як систем, є ідентичними до схем, які реалізуються в складних технічних системах, машинах. Він обґрунтовував думку про те, що соціальне й економічне управління можна аналізувати на основі загальних положень теорії управління системами, які створені людьми. Н. Вінер наголошував, що світ складається з систем, які взаємодіють між собою за допомогою *зворотного зв'язку (feedback – англ.)*. Системи реагують на імпульси, інформацію, трансформують її і відповідають на неї. Відсутність зворотного зв'язку означає відсутність діяльності, дії, функціонування, тобто, життя.

Відомим є той факт, що для всіх типів функціональних систем, які мають однакову структуру, виділено перелік елементів: аферентний синтез; прийняття рішень; апарат акцептора результату (модель результатів дій та програма дій); цілеспрямована дія; еферентний синтез (зворотний зв'язок). Основою функціональної системи виступає ефект пристосування. Достатність чи недостатність результату визначає поведінку системи: якщо отриманого результату достатньо – система переходить до отримання нових досягнень, а якщо недостатньо – система стимулює активуючі механізми, здійснюються спроби знайти прийнятний варіант, і врешті-решт пошук закінчується створенням механізму для пристосування. Якщо система залишається незадоволеною, це підштовхує її до пошуку нових

компонентів та умов. Описану вище парадигму стосовно елементів функціональної системи пропонуємо уточнити наступним чином: *аферентні аналіз* (спрямований на розчленування елементів системи; забезпечує зв'язок між задіяними у процес функціонування системи ресурсів та наслідком такого функціонування) та *синтез* (забезпечує зворотній зв'язок); продукування та прийняття рішень щодо подальшого функціонування системи; моделювання та вимірювання наслідків (результатів, ефектів) із окресленням відповідних індикаторів і меж їхнього досягнення з конкретною програмою дій та заходів щодо зміни станів і поведінки системи; цілеспрямована діяльність (власне функціонування системи) із налаштуванням на результат, котрий відповідає поставленій меті, узгодженій між усіма (по можливості) елементами та стейкхолдерами системи; аферентний (прямий) та еферентний синтези (зворотній зв'язок). Зазначене потребує залучення підходів, заснованих на вивченні ресурсної складової (яка існує у зовнішньому середовищі функціональної системи, оточуючи її), моделювання й вимірювання процесів функціонування системи та дослідження результатів (наслідків) функціонування системи. Згадане вище потребує також вишукування імпульсів (як позитивних, так і негативних; як аферентних, так і еферентних) функціонування системи, які призводять до певної дієвості, результативності такого функціонування, котрі детально описано нами у [1-3, 16], і яким буде присвячено наші подальші розвідки. Окрім цього, дослідження дієвості процесів функціонування систем на основі їхньої результативності із застосуванням моделювання з урахуванням імпульсів потребує залучення відповідних показників. Функціонування системи ми називаємо виконання системою певних функцій; «...воно визначається ресурсним, виробничим, матеріальним, фінансовим, соціальним, економічним, екологічним, технологічним, логістичним, інституціональним та ін. потенціалами (резервами) та ... пов'язане з відповідними ризиками, передбачає наслідки цього виконання, тому потребує управління» [1, с. 146], зокрема, – SEE-управління (SEE у назві SEE-управління скомпоновано, виходячи з перших літер слів та порядку обчислення відповідних показників дієвості функціонування систем (масштабності – К, ефективності – Е, результативності – R), так: scale (S), effectiveness (E), efficiency (E); див. детальніше [1-3, 16]).

Маємо підкреслити необхідність врахування в процесі SEE-управління еферентних імпульсів. Еферентний імпульс – частина (один із складових показників результативності функціонування системи), котра сприяє задіюванню необхідних ресурсів у процесі функціонування системи для отримання конкретної їхньої результативності. Уможлиблює вимірювання та коригування імпульсів для досягнення потрібного системі результату (мети) SEE-аналіз. Будь-який еферентний імпульс у системі існує поруч та у взаємодії з іншими імпульсами результативності функціонування системи. Результативність функціонування системи має ґрунтуватись на аналізі значень цих імпульсів. Підсумок їхніх обчислень (котрий мав місце як наслідок наших досліджень дієвості процесів у [1, с. 150-151]) можна занести в таблицю (матрицю) SEE-управління за результатами SEE-аналізу процесів, які досліджуються, на кшталт табл. 3 (див. с. 151 у [1, с. 150-151]).

Зазначимо також, що еферентний синтез як послідовність дій, пов'язаних із метою (наслідком, результатом, ефектом тощо) функціонування систем, є результатом прийнятого управлінського рішення. Він базується на механізмові та програмних заходах, об'єднує в собі всі можливі *процеси* і *дії* як виконання програми поведінки систем, *котрі* необхідні для отримання результату відповідно до стану та

поведінки систем, які досліджуються. Зазначене потребує подальшого дослідження у контексті авторського SEE-управління.

Список літератури

1. Буреннікова Н. В., Ярмоленко В.О. SEE-управління на базі складових результативності як засіб підвищення дієвості процесу функціонування складних систем: сутність, методологія. *Бізнес Інформ.* 2016. № 1. С. 145 – 152.
2. Поліщук Н. В. Функціонування економічних систем: моделі складових результативності: моногр. Вінниця: ВНАУ, 2010. 396 с.
3. Ярмоленко В. О., Буреннікова (Поліщук) Н. В. Використання F-імпульсів як індикаторів спрямованості наслідків процесів функціонування складних систем в авторському SEE-аналізі дієвості процесів на основі складових результативності. *Сборник научных трудов SWorld.* Выпуск № 1 (38), 2015. Том 18. Экономика. Иваново: Маркова А. Д., 2015. С. 4 – 13.
4. Башнянин Г. І. Про періодичну матрицю економічних систем Львів: Вид-во Львів, комерц. акад., 2003. С. 22.
5. Винер Н. Кибернетика или управление и связь в животном и машине. М.: Сов. радио, 1968. 326 с.
6. Kornai J. The Postsocialist Transition and the State: Reflections in the Light of Hungarian Fiscal Problems. *The American Economic Review.* 1992. Vol. 82. Issue 2. P. 1 – 21.
7. Корнаи Я. Системная парадигма. *Вопросы экономики.* 2002. № 4. С. 4 – 22.
8. Rostow W. W. The Stages of Economic Growth. *The Economic History Review, New Series.* 1959. Vol. 12, N 1. P. 1 – 16.
9. Спенсер Г. Синтетическая философия: в сокращенном изложении Говарда Коллинза [пер. с англ. П. В. Мокиевский]. К.: Ника-Центр: Вист-С, 1997. 512 с.
10. Устенко А. О., Малинка О. Я. Управление интегративной социально-экономической системой предприятия (информационно-аналитический аспект): монография. Ивано-Франківськ: Фоліант, 2013. 270 с.
11. Шумпетер Й. Капитализм, социализм и демократия. Москва: Экономика, 1995. 540 с.
12. Гринь А. В. Системные принципы организации объективной реальности. М.: Московский государственный университет печати, 2000. 300 с.
13. Швець І. Б. Розвиток трудового потенціалу як елемент функціональної системи «підприємство». *Бізнес Інформ.* 2015. № 6. С. 229 – 233.
14. Судаков К. В. Функциональные системы. М.: Издательство РАМН, 2011. 320 с.
15. Винер Н. Кибернетика и Общество. М., 1958.
16. Буреннікова Н. В., Ярмоленко В. О., Кавецький В. В. Теоретико-прикладні аспекти управління ефективністю інвестицій промислових підприємств з позицій стейкхолдерської теорії: сутність, показники. *Бізнес Інформ.* 2020. № 1. С. 218 – 229.

UDC 339

Proskurnia O. M.

PhD in Technical Sciences, associate professor,
associate Professor at the Department of IEM and IER,
National Technical University «KhPI»,

Dudnyk E. V.

PhD in Economical Sciences, associate professor,
associate Professor at the Department of OPB and M,
Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture

**QUALITY MANAGEMENT SYSTEM AS A COMPONENT OF
PHARMACEUTICAL QUALITY SYSTEM**

One of the main characteristics of the pharmaceutical industry is its high social responsibility. Pharmaceutical companies delivering CSR programs are an essential component of global social programs. [1, p. 20]. Recently, there is a tendency to

